

Laidiens: 28.05.2014., Nr. 102

Oficiālās publikācijas Nr.: 2014/102.19

Latvijas Bankas noteikumi Nr.132

Rīgā 2014.gada 16.maijā

Monetāro finanšu iestāžu "Mēneša bilances pārskata" sagatavošanas noteikumi

Izdoti saskaņā ar likuma "Par Latvijas Banku"

39. panta otro daļu

I. Vispārīgie jautājumi

1. Noteikumi nosaka kārtību, kādā Latvijas Republikā reģistrēta monetārā finanšu iestāde, izņemot Latvijas Banku, un citā valstī reģistrētas monetārās finanšu iestādes filiāle, kas reģistrēta Latvijas Republikā, sagatavo un iesniedz "Mēneša bilances pārskatu" (tālāk tekstā – mēneša bilances pārskats) un tā pielikumus, kā arī mēneša bilances pārskata un tā pielikumu iesniegšanas termiņus.
2. Noteikumos lietoti šādi termini:
 - 2.1. alternatīvo ieguldījumu fonds – kopējo ieguldījumu uzņēmums, kas piesaista kapitālu no vairākiem ieguldītājiem, lai ieguldītu to minēto ieguldītāju labā saskaņā ar ieguldījumu politiku. Alternatīvo ieguldījumu fonds nav ieguldījumu fonds Ieguldījumu pārvaldes sabiedrību likuma izpratnē;
 - 2.2. apdrošināšanas sabiedrība – finanšu sabiedrība, kas nodarbojas galvenokārt ar finanšu starpniecību, apvienojot riskus, galvenokārt tiešās apdrošināšanas vai pārapdrošināšanas veidā;
 - 2.3. centrālā banka – iestāde, kuras pamatdarbība ir valūtas emisija, valūtas iekšējās un ārējās vērtības saglabāšana un valsts ārējo rezervju vai to daļas pārvaldīšana (t.sk. Eiropas Centrālā banka);
 - 2.4. centrālā valdība – valsts institucionālās vienības, t.sk. ministrijas, vēstniecības, pārstāvniecības, aģentūras, padomes, izglītības, veselības aizsardzības, tiesībsargājošās, kultūras un citas valsts iestādes, kuru kompetence attiecas uz visu valsts ekonomisko teritoriju, izņemot sociālās nodrošināšanas fondu administrēšanu;
 - 2.5. centrālais darījuma partneris – institucionāla vienība, kas juridiski uzņemas tiesiski nostiprinātas saistības būt par starpnieku starp darījuma partneriem, kuru finanšu instrumenti tiek tirgoti vienā vai vairākos finanšu tirgos, kļūstot par pircēju katram pārdevējam un par pārdevēju katram pircējam;
 - 2.6. citi finanšu starpnieki, izņemot apdrošināšanas sabiedrības un pensiju fondus (tālāk tekstā – citi finanšu starpnieki) – finanšu sabiedrības, kuras iesaistītas galvenokārt finanšu starpniecībā, uzņemoties tādas saistības, kas nav nauda, klientu, kas nav monetārās finanšu iestādes, noguldījumi vai ieguldījumu fondu apliecības, vai saistītas ar apdrošināšanas, pensiju un standarta garantiju shēmām (t.sk. kreditēšanā iesaistītās sabiedrības

(piemēram, finanšu līzinga sabiedrības, faktūrkreditēšanas sabiedrības, eksporta vai importa finansēšanas sabiedrības), ieguldījumu brokeru sabiedrības, finanšu instrumentsabiedrības (*financial vehicle corporations*), finanšu pārvaldītājsabiedrības, centrālie darījuma partneri, riska kapitāla sabiedrības (*venture capital corporations*));

2.7. ieguldījumu fondi, izņemot naudas tirgus fondus, – visi kopējo ieguldījumu uzņēmumi, izņemot naudas tirgus fondus, kas iegulda finanšu un/vai nefinanšu aktīvos, ciktāl to uzdevums ir iedzīvotāju kapitāla ieguldīšana;

2.8. finanšu instrumentsabiedrība – institucionāla vienība, kas nav monetārā finanšu iestāde un kas izveidota, lai veiktu vienu vai vairākus vērtspapīrošanas darījumus;

2.9. finanšu palīgsabiedrība – finanšu sabiedrība, kas iesaistīta galvenokārt finanšu palīgdarbībās, t.i., darbībās, kuras cieši saistītas ar finanšu starpniecību, bet nav finanšu starpniecība, piemēram, ieguldījumu brokeri, kas nesniedz finanšu starpniecības pakalpojumus savā vārdā, sabiedrība, kas nodrošina finanšu tirgu infrastruktūru, iestāde, kas uzrauga monetārās finanšu iestādes, finanšu iestādes un finanšu tirgu (piemēram, Finanšu un kapitāla tirgus komisija, *NASDAQ OMX Riga*, AS "Latvijas Centrālais depozitārijs", apdrošināšanas brokeru sabiedrības, valūtas maiņas sabiedrības, kā arī ieguldījumu pārvaldes sabiedrības);

2.10. pensiju fondi – finanšu sabiedrības, kas veic fonda dalībnieku sociālā riska apdrošināšanu, uzkrājot un ieguldot dalībnieku pašu veiktās un viņu labā brīvprātīgi veiktās naudas līdzekļu iemaksas, lai nodrošinātu šiem dalībniekiem vecuma vai darbnespējas papildpensijas kapitālu. Šis sektors ietver privātos pensiju fondus un valsts fondēto pensiju shēmas līdzekļus;

2.11. piesaistošās finanšu iestādes un naudas aizdevēji – finanšu iestādes, kuras nenodarbojas ar finanšu starpniecību un nesniedz finanšu palīgpakalpojumus un kuru aktīvu vai pasīvu lielākā daļa nav iesaistīta darījumos atklātā tirgū. Šis sektors ietver institucionālās vienības, kurām pieder meitas uzņēmumu grupas pašu kapitāla daļa, kas nodrošina kontroli, un kuru galvenā darbība ir grupas īpašumtiesību īstenošana, un tās nesniedz citus pakalpojumus uzņēmumiem, kuros šai institucionālajai vienībai pieder pašu kapitāls, t.i., tās neadministrē vai nepārvalda citas vienības;

2.12. māsaimniecība:

2.12.1. fiziskā persona vai fizisko personu grupa kā patērētājs un tikai pašu galapatēriņam domātu preču ražotājs un nefinanšu pakalpojumu sniedzējs;

2.12.2. pašnodarbinātā persona, kas strādā savā profesionālajā praksē vai zemnieku (zvejnieku) saimniecībā ar mērķi gūt ienākumus vai labumus, nenodarbina nevienu citu personu un nav reģistrēta Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistra komercreģistrā;

2.13. māsaimniecības apkalpojošā bezpeļņas organizācija – atsevišķa juridiskā vienība, kas nodrošina preces un pakalpojumus fiziskajām personām vai fizisko personu grupām un kas resursus gūst galvenokārt no brīvprātīgām iemaksām naudā vai natūrā, no valdības veiktajiem maksājumiem, kā arī no ienākumiem, kas gūti no nekustamā īpašuma, piemēram, arodbiedrība, profesionālā vai izglītības apvienība, patērētāju asociācija, politiskā partija, baznīca, reliģiskā kopiena, kultūras, atpūtas vai sporta klubs, žēlsirdības, atbalsta vai palīdzības organizācija;

2.14. monetārā finanšu iestāde (tālāk tekstā – MFI) – centrālā banka, kredītiestāde, krājaizdevu sabiedrība, naudas tirgus fonds un cita finanšu iestāde, kas pieņem noguldījumus vai tuvus noguldījumu aizstājējus no klientiem, kuri nav MFI, uz sava rēķina piešķir kredītus un veic ieguldījumus vērtspapīros, kā arī elektroniskās naudas iestāde, kuras pamatdarbība ir elektroniskās naudas emisija;

2.15. naudas tirgus fonds – atvērtais ieguldījumu fonds, kas atbilst šādiem kritērijiem:

2.15.1. tā pārvaldi īstenojošā ieguldījumu pārvaldes sabiedrība veic ieguldījumus, saglabājot fonda līdzekļu pamatsummu un nodrošinot atdevi atbilstoši naudas tirgus instrumentu procentiem, katru dienu aprēķina fonda neto aktīvu vērtību un ieguldījumu apliecību cenu, kā arī veic ieguldījumu apliecību pārdošanu un atpakaļpirkšanu;

2.15.2. tā ieguldījumi tiek veikti finanšu instrumentos, kuru atlikušais dzēšanas termiņš ir līdz 2 gadiem (ieskaitot; īstermiņa naudas tirgus fondam – līdz 397 dienām (ieskaitot)) un atlikušais termiņš līdz nākamajam procentu likmes pārskatīšanas datumam – līdz 397 dienām (ieskaitot);

2.15.3. tā ieguldījumu portfeļa vidējais svērtais dzēšanas termiņš ir līdz 6 mēnešiem (ieskaitot; īstermiņa naudas tirgus fondam – līdz 60 dienām (ieskaitot)), bet vidējais svērtais atlikušais termiņš līdz dzēšanai – līdz 12 mēnešiem (ieskaitot; īstermiņa naudas tirgus fondam – līdz 120 dienām (ieskaitot));

2.16. nefinanšu sabiedrība – institucionāla vienība, kuras pamatdarbība ir preču ražošana un nefinanšu pakalpojumu sniegšana, t.sk. Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistra komercreģistrā reģistrēts individuālais komersants;

2.17. ne-MFI – klienti, kuri nav MFI, t.sk. valdība, ieguldījumu fondi, izņemot naudas tirgus fondus, alternatīvo ieguldījumu fondi, citi finanšu starpnieki, finanšu palīgsabiedrības, piesaistošās finanšu iestādes un naudas aizdevēji, apdrošināšanas sabiedrības, pensiju fondi, nefinanšu sabiedrības, mājsaimniecības un mājsaimniecības apkalpojošās bezpeļņas organizācijas;

2.18. nerezidenti – visas institucionālās vienības, kas reģistrētas ārvalstīs, un fiziskās personas, kuru mājsaimniecības atrodas ārpus Latvijas Republikas vai kuras ieradušās Latvijā uz laiku, kas sākas par 1 gadu (izņēmums – studenti), kā arī MFI ārvalstīs reģistrētās filiāles, ārvalstu diplomātiskās, konsulārās, starptautisko organizāciju un citas pārstāvniecības Latvijā;

2.19. radniecīgā sabiedrība – kredītiestāde, finanšu iestāde vai nefinanšu sabiedrība, kas attiecībā pret MFI ir vai nu meitas sabiedrība, vai mātes sabiedrība, vai arī mātes sabiedrības cita meitas sabiedrība (tālāk tekstā – arī radniecīgā MFI, ja radnieciskās saites vieno MFI un citu MFI);

2.20. rezidenti – visas institucionālās vienības, t.sk. ārvalstu, kas reģistrētas un darbojas Latvijā, un fiziskās personas, kuru mājsaimniecības atrodas Latvijā un kuras neizbrauc ārpus Latvijas Republikas uz laiku, kas pārsniedz 1 gadu (izņēmums – studenti), kā arī Latvijas Republikas diplomātiskās, konsulārās un citas pārstāvniecības ārvalstīs;

2.21. saistītā sabiedrība – kredītiestāde, finanšu iestāde vai nefinanšu sabiedrība, kurā MFI pieder tiešā vai netiešā (izmantojot meitas sabiedrības) veidā iegūta līdzdalība, kas aptver 10% un vairāk pamatkapitāla vai balsstiesīgo akciju skaita, bet nepārsniedz 50% no pamatkapitāla vai balsstiesībām, vai kuru MFI var būtiski ietekmēt (tālāk tekstā – arī saistītā MFI, ja minētās saites vieno MFI un citu MFI);

2.22. sociālās nodrošināšanas fondi – centrālās un vietējās valdības institucionālās vienības, kuru galvenā darbība ir nodrošināt sociālos pabalstus un kuras atbilst katram no šiem kritērijiem:

2.22.1. tiesību akti noteiktām iedzīvotāju grupām uzliek par pienākumu piedalīties sociālās nodrošināšanas shēmā vai veikt iemaksas;

2.22.2. valdība atbild par sociālās nodrošināšanas fonda pārvaldību attiecībā uz iemaksu un izmaksu veikšanu vai apstiprināšanu neatkarīgi no tās kā uzraudzības iestādes vai darba devēja statusa. Latvijā sociālās nodrošināšanas fonds ir Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra;

2.23. starptautiskās organizācijas – institucionālās vienības, kas nav reģistrētas kā vienas valsts rezidenti (piemēram, Pasaules Banka, Eiropas Rekonstrukcijas un attīstības banka, Eiropas Reģionālās attīstības fonds, Eiropas Investīciju banka, Eiropas Sociālais fonds, Eiropas Komisija, Starptautisko norēķinu banka, Starptautiskais Valūtas fonds) un uzrādāmas atbilstoši Starptautisko organizāciju sektoru sarakstam (sk. Latvijas Bankas interneta vietnes (www.bank.lv) izvēlni "Saites");

2.24. valdība – valsts institucionālās vienības, kuras ražo netirgojamas preces vai sniedz pakalpojumus, kas paredzēti individuālajam vai kolektīvajam patēriņam, vai kuras iesaistītas nacionālā ienākuma vai nacionālās bagātības pārdalē. Latvijas Republikā valdība ietver centrālo valdību, vietējo valdību un sociālās nodrošināšanas fondus. Institucionālo vienību sarakstu saskaņā ar Eiropas Kontu sistēmas prasībām sagatavo Latvijas Republikas Centrālā statistikas pārvalde;

2.25. valsts nefinanšu sabiedrība – nefinanšu sabiedrība, kurā valdībai pieder vairāk nekā 50% pamatkapitāla vai balsstiesību vai kuru tā tieši vai netieši kontrolē;

2.26. vietējā valdība – valsts vietējās pārvaldes institucionālās vienības, kuru kompetence attiecas tikai uz vietējo ekonomisko teritoriju;

2.27. aizdevumu iespēja – *Eurosistēmas* piedāvātā pastāvīgā aizdevumu iespēja Latvijas Republikā reģistrētām kredītiestādēm un citās valstīs reģistrētu kredītiestāžu filiālēm, kuras reģistrētas Latvijas Republikā (tālāk tekstā – kredītiestāde), Latvijas Bankā saņemt kredītu uz nakti ar iepriekš noteiktu procentu likmi pret atbilstošu aktīvu ķīlu;

2.28. atjaunojamais kredīts – *revolving loan*; kredīts, kam ir šādas pazīmes:

2.28.1. klients var bez iepriekšējas paziņošanas MFI izmantot vai izņemt no konta līdzekļus līdz iepriekš noteiktam kredītlimitam;

2.28.2. pieejamā kredīta summa var palielināties vai samazināties, līdzekļus aizņemoties vai atmaksājot;

2.28.3. kredītu var izmantot atkārtoti;

2.28.4. nav pienākuma regulāri atmaksāt aizņemtos līdzekļus;

2.29. pārsnieguma kredīts – *overdraft*; norēķinu konta debeta atlikums;

2.30. atlikušais termiņš – periods no pārskata perioda beigu datuma līdz noligtajam darījuma beigu datumam;

2.31. emitēti parāda vērtspapīri ar sākotnējo termiņu līdz 2 gadiem ar atļautā pamatkapitāla garantiju mazāku par 100% – MFI emitēti hibrīdinstrumenti ar sākotnējo termiņu līdz 2 gadiem, kuriem, beidzoties termiņam, var būt līgumā paredzēta dzēšanas vērtība emisijas valūtā, kas ir mazāka par sākotnēji ieguldīto summu parāda un atvasināto instrumentu komponentu kombinācijas dēļ (100% pamatkapitāla garantija attiecas uz vienošanos par sākotnējā kapitāla atmaksāšanu);

2.32. ilgtermiņa parāda vērtspapīri – parāda vērtspapīri, kuriem emisijas brīdī noteiktais dzēšanas termiņš ir ilgāks par 1 gadu;

2.33. īstermiņa parāda vērtspapīri – parāda vērtspapīri, kuriem emisijas brīdī noteiktais dzēšanas termiņš ir līdz 1 gadam (ieskaitot);

2.34. kredītlīnija – līgums, kas ļauj klientam noteiktā laikposmā un līdz noteiktam limitam līdzekļus aizņemt, kā arī klienta izvēlētā laikā pirms iepriekš noteikta datuma šos līdzekļus atmaksāt;

- 2.35. kredīts mājokļa iegādei – kredīts, kas izsniegts mājāsaimniecībām un mājāsaimniecības apkalpojošām bezpeļņas organizācijām mājas, dzīvokļa vai zemes iegādei, būvniecībai vai rekonstrukcijai, t.sk. hipotēku kredīti un aizdevumi mājas vai dzīvokļa uzlabošanai, kuru izmantošana uzlabo mājas vai dzīvokļa ekonomiskos rādītājus;
- 2.36. netirgojami parāda vērtspapīri – parāda vērtspapīri, kuri nav tirgojami un kurus nevar pārdot otrreizējā vērtspapīru tirgū;
- 2.37. noguldījumi ar brīdinājuma termiņu par izņemšanu – naudas līdzekļi, kuri noguldīti MFI, nenosakot termiņu, un kurus iespējams izņemt, vai nu iepriekš brīdinot MFI atbilstoši līgumā noteiktajam brīdinājuma termiņam, vai arī samaksājot tai nozīmīgu soda naudu (piemēram, krājnoguldījumi);
- 2.38. noguldījumi uz nakti – noguldījumi, kas konvertējami naudā un/vai pārvedami pēc pieprasījuma ar čeku, bankas rīkojumu, debeta ierakstu vai tamlīdzīgi bez būtiskas kavēšanās, ierobežojumiem vai soda naudas. Šādi noguldījumi ietver arī:
- 2.38.1. atlikumus (kas pelna vai nepelna procentus), kas pārvēršami naudā tūlīt pēc pieprasījuma vai līdz pieprasījuma dienai sekojošās darbadienas beigām bez nozīmīgas soda naudas vai ierobežojumiem, bet kas nav pārvedami;
- 2.38.2. atlikumus (kas pelna vai nepelna procentus), ko veido iepriekš samaksātās summas saistībā ar elektronisko naudu elektroniskajā informācijas nesējā vai uz programmatūras bāzes (piemēram, priekšsamaksas kartes);
- 2.38.3. kredītus, kas atmaksājami nākamajā darbadienā pēc kredīta piešķiršanas dienas;
- 2.39. noguldījumu iespēja – *Eurosistēmas* piedāvātā pastāvīgā noguldījumu iespēja kredītiestādēm pēc to pieprasījuma veikt Latvijas Bankā noguldījumu ar iepriekš noteiktu procentu likmi;
- 2.40. norēķinu kartes bezprocentu kredīts – *convenience credit*; kredīts, ko MFI izsniedz mājāsaimniecībai vai nefinanšu sabiedrībai kā kartes turētājam ar 0% likmi no dienas, kad norēķinu cikla laikā tiek veikts maksājums ar karti, līdz dienai, kad jānorēķinās par šā norēķinu cikla debeta atlikumu;
- 2.41. norēķinu kartes procentu kredīts – *extended credit*; kredīts, kas seko norēķinu kartes bezprocentu kredītam, t.i., debeta atlikums kartes kontā, par kuru nav veikts norēķins, kad tas bija iespējams pirmo reizi, un par kuru tiek aprēķināta procentu likme vai vairāklīmeņu procentu likme, kas parasti ir lielāka par 0% un par kuru klientam var būt jāmaksā obligātie mēneša maksājumi, lai vismaz daļēji atmaksātu norēķinu kartes procentu kredītu;
- 2.42. noteiktais termiņš – periods no darījuma sākuma datuma līdz noligtajam darījuma beigu datumam. Noteikto termiņu attiecina uz noguldījumiem;
- 2.43. patēriņa kredīts – kredīts, kas izsniegts mājāsaimniecībām un mājāsaimniecības apkalpojošām bezpeļņas organizācijām tādu patēriņa preču (piemēram, sadzīves tehnikas un automobiļu) iegādei un pakalpojumu (piemēram, medicīniskās aprūpes un ceļojumu) samaksai, kuru nolūks nav saistīts ar peļņas gūšanu, t.sk. aizdevumi, kuri izsniegti saskaņā ar norēķinu konta lietošanas līguma noteikumiem;
- 2.44. pārējie kredīti – kredīti, kas nav izsniegti patēriņam vai mājokļa iegādei, piemēram, kredīti komercdarbībai, izglītībai;
- 2.45. pārvedami noguldījumi – tādi noguldījumi uz nakti, kuri pēc pieprasījuma tieši pārvedami maksājumu veikšanai, izmantojot maksāšanas līdzekļus (piemēram, kredīta pārvedumu vai tiešo debetu), iespējams, izmantojot arī karti, e-naudu un čekus, bez nozīmīgas soda naudas vai ierobežojumiem. Noguldījumus, ko var izmantot